

AUDIT 2024, 3 (45), səh. 50-57.  
AUDIT 2024, 3 (45), pp. 50-57.  
АУДИТ 2024, 3 (45), стр. 50-57.

DOI: 10.59610/bbu3.2024.3.5

*Abasov Azim Heydər oğlu,*  
*iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent,*  
*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)*  
*Email: a.abasov@ach.gov.az*  
© Abasov A.H., 2024

UOT: 338;658.71  
JEL: H57; Q51; Q58

## YAŞIL DÖVLƏT SATINALMALARININ ÖNƏMİ VƏ POTENSİAL İMKANLARI

### X Ü L A S Ə

**Tədqiqatın məqsədi** – iqtisadi, sosial və ekoloji məqsədlərə nail olan müasir, strateji satınalma sistemlərinin əsas elementi olan dövlət satınalmalarının öyrənilməsindən, ekoloji idarəetmə sisteminin yaradılması və YDS-nin ölkə iqtisadiyyatına müsbət istiqamətdə təsirini müəyyən etməkdən ibarətdir.

**Tədqiqatın metodologiyası** – tədqiqatda yaşıl dövlət satınalmalarının önəmi və potensial imkanlarının mövzu üzrə təhlil, analiz, sintez və ikincili məlumat təhlili metodlarından istifadə edilmişdir.

**Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti** – bu tədqiqatın nəticələri elm xadimləri, maliyyə institutları, iqtisadiyyat və dövlət sektorunda olan maraqlı tərəflər üçün təhlillər aparmaq, yaşıl dövlət satınalmalarının tətbiqi üçün istifadə edilməsi mümkündür.

**Tədqiqatın nəticələri** – bu tədqiqat yaşıl dövlət satınalmalarının tətbiqinin vacibliyini, potensial imkanlarını önə çıxarıb, tətbiqi zamanı əldə olunacaq son nəticəni əhəmiyyətli şəkildə vurğulayır.

**Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi** – tədqiqat yaşıl dövlət satınalmalarının əsas elementləri və ümumilikdə yaşıl satınalma konsepsiyalarının təşviq edilməsinin vacibliyini vurğulayır. Tədqiqat mövcud satınalma proseslərinin yaşıl dövlət satınalmaları prinsiplərinə inteqrasiyası üçün vacib rol oynayır.

**Açar sözlər:** yaşıl dövlət satınalmaları, dövlət satınalmaları, dayanıqlı satınalmalar, yaşıl istehlak, milli iqtisadi məqsədlər, sosial məqsədlər, ekoloji məqsədlər.

### G İ R İ Ş

Azərbaycan Respublikasının 2024-cü ili "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan etməsi, ölkənin ətraf mühitin qorunması və dayanıqlı inkişaf sahəsindəki məqsədlərinə güclü bir dəstək nümayişidir. Bu qərar, ölkənin iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizədə qlobal səylərə qoşulma və ekoloji tarazlığın qorunmasına dair öhdəliklərinin bir hissəsidir. 2024-cü ildə həmçinin Azərbaycanda Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) İqlim Dəyişikliyi Konfransı - COP29 keçiriləcəkdir. Bu beynəlxalq tədbir, iqlim dəyişikliyinə mənfi təsirlərinin aradan qaldırılması, qlobal istiləşmənin məhdudlaşdırılması və ekoloji təhlükəsizliyin təmin edilməsi məqsədilə dünya liderlərinin bir araya gəlməsini təmin edəcək. COP29 Azərbaycanın ekoloji strategiyasının beynəlxalq səviyyədə təqdim edilməsi və qlobal iqlim gündəminin formalaşmasında iştirakını daha da gücləndirmək üçün bir fürsət kimi qəbul edilir. Azərbaycanın "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" ilə bağlı tədbirlər planı, ekoloji maarifləndirmə, yaşıl texnologiyaların

AUDIT 2024, 3 (45), səh. 50-57.

AUDIT 2024, 3 (45), pp. 50-57.

АУДИТ 2024, 3 (45), стр. 50-57.

tətbiqi və təbii resursların səmərəli istifadəsi kimi müxtəlif aspektləri əhatə edir. Bu təşəbbüs, yalnız ölkədaxili səviyyədə deyil, eyni zamanda regional və beynəlxalq səviyyədə də mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bundan başqa 4 iyul 2023-cü il tarixində qəbul edilən "Dövlət satınalmaları haqqında" yeni Qanun və buna müvafiq Nazirlər Kabinetinin qərarları, Azərbaycanda yaşıl dövlət satınalmalarına keçid prosesində mühüm rol oynaya bilər.

"Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlər, Azərbaycanda yaşıl dövlət satınalmalarına keçid prosesinə əhəmiyyətli töhfə verir. Yaşıl dövlət satınalmaları dövlət orqanları tərəfindən alınan malların (xidmətlərin və işlərin) ekoloji cəhətdən dayanıqlı olması üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu ekoloji cəhətdən təmiz texnologiyaların və məhsulların inkişafını təşviq edir. Yaşıl satınalmalar, dövlətin iqtisadi və ekoloji siyasətinin inteqrasiyasını gücləndirir və daha geniş miqyasda ekoloji maarifləndirmə və məsuliyyətlik prinsipinin tətbiqinə kömək edir. Bu təşəbbüs, dövlət qurumlarının ekoloji təsirlərini azaltmaqla yanaşı, yerli və beynəlxalq müəssisələr üçün yaşıl texnologiyalara və məhsullara olan tələbi artırır. Nəticədə, Azərbaycanda yaşıl iqtisadiyyatın inkişafına dəstək olur və ölkənin iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə qlobal səylərə verdiyi töhfəni gücləndirir.

Yaşıl dövlət satınalmaları (bundan sonra – YDS adlandırılacaq) - iqtisadi, sosial və ekoloji məqsədlərə nail olan müasir, strateji satınalma sistemlərinin əsas elementi və məntiqi və qaçılmaz inkişafı olaraq səciyyələnir. Demək olar ki, etdiyimiz hər şeyin ətraf mühitə təsiri mövcuddur. Çox vaxt sağlam ekoloji idarəetmə sisteminə ehtiyac havanın keyfiyyəti və su tullantılarının hədləri kimi tələblərdən irəli gəlir. YDS ölkələrin iqtisadiyyatına da müsbət istiqamətdə təsir göstərir və inkişaf etdirir, bununla yanaşı, ümumi satış səviyyəsini də artırır. Ölkələr müxtəlif məqsədlər üçün YDS-dən istifadə edir. Dövlət satınalmalarının təxmin edilən qlobal dəyəri təqribən 11 trilyon ABŞ dolları təşkil edir ki, bu da qlobal ÜDM-in 12 faizini təşkil edir.

Yaşıl satınalma ilk olaraq Avropa İttifaqı üzrə Latviyada maliyyə alətlərindən yardım alan layihələrdə sınaqdan keçirilmiş, o vaxtdan onun dövlət sektorunda tətbiqi artmışdır. Braziliyanın San Paulo ştatında Amazon meşələrinin qeyri-qanuni ağac kəsilməsi ilə mübarizə aparmaq üçün ağaclar qanun çərçivəsində mühafizə olunur. İspaniyanın Qrenada şəhərində isə turizmin əsas iqtisadi sektor kimi formalaşması səbəbindən çimərliklərdə plastik tullantıların qarşısını almaq üçün plastikə qadağa qoyulmuşdur. 2023-cü ilin noyabrına qədər YDS layihələri bütün qitələrdə (Avropa, Asiya-Sakit okean, Latın Amerikas, Afrika, Şimali Amerika) 130-dan artıq ölkədə tətbiq olunur. YDS konsepsiyasının təkamülü 2003-cü ildə Dayanıqlı İstehlak və İstehsal üzrə Mərakeş İşçi qrupunun yaradılması ilə başlanmışdır. 2011-ci ildə UNCITRAL Dövlət satınalmaları haqqında nümunəvi Qanun hazırlanmışdır. Təkamül mərhələsinin yekununda - 2019-cu ildə İqlim Fəaliyyəti üzrə Maliyyə Nazirləri Koalisiyası tərəfindən Helsinki prinsipləri qəbul edilmişdir.

YDS yaşıl və iqlimə dayanıqlı iqtisadiyyatlarda ciddi töhfə verə bilər. YDS-nin verə biləcəyi müsbət təsirləri göstərmək üçün qlobal monitorinq səyləri gücləndirilməlidir. Hal-hazırda bütün dünyada ekoloji cəhətdən təmiz məhsul və xidmətlər bazarı sürətlə inkişaf edir. İnvestor və biznesmenlər iqlim dəyişikliyinə əsas risk və eyni zamanda fürsət kimi baxırlar. YDS-nin yerli yaşıl bazarların böyüməsinə təsirinə nəzər salsaq: məsələn, Cənubi Koreya bu sistemi 2005-ci ildə tətbiq etməyə başlamışdır. Həmin ildə milli eko etiketi ilə sertifikatlaşdırılmış məhsulların satışı 3 milyard ABŞ dolları təşkil edirdi. Ancaq 2018-ci ildə YDS-in təsiri nəticəsində bu göstərici 31 milyard dollar artmış və milli eko etiketi ilə sertifikatlaşdırılmış məhsulların satışı 34 milyard dollar olmuşdur. Milli eko etiketi-akkreditasiya sistemi istehlakçıların etibar edəcəyi və istehsalçıların bu məhsulları "Eco label" logosu altında eko etiketli bazara çıxaracaqları bir proqram, eyni məhsul kateqoriyasındakı digər məhsullarla

müqayisədə istehlakçılara bu etiketi daşıyan məhsulun ümumi ətraf mühit göstəricilərini sübut edən bir etiketdir. Bu isə o deməkdir ki, kateqoriya üzrə Milli eko kriteriyaları ətraf mühitə təsirlərini azaltmaq və hərəkətlərinin ekoloji nəticələrini təmin etmək istəyən şirkətlər üçün bir yol xəritəsi təmin edir. “Eco label” sertifikatı isə müəyyən sahələr (məsələn: kosmetik məhsullar, geyim və tekstil məhsulları, yuyucu tozlar və.s) üçün nəzərdə tutulmuşdur. Beynəlxalq Standartlar Təşkilatı (İSO) tərəfindən bu sahədə işlər aparılır və bu məhsullar ekoloji və digər müvafiq qanuni qaydalara uyğun olaraq istehsal olunur. Eyni şəkildə, həmin məhsullar milli və beynəlxalq standartların keyfiyyət tələblərinə cavab verirlər. Lakin, bunun ciddi meyarları var və bu meyarlara cavab verən şirkətlər yalnız sektorda qabaqcıl ola biləcək bilik və təcrübəyə sahib olan şirkətlərdir.

Dayanıqlı dövlət satınalmaları, daha dayanıqlı məhsul və xidmətlərin satın alınmasını və istehsalını təşviq etməklə bazarları dəyişdirmək üçün böyük potensiala malikdir. Aİ Ətraf Mühit Naminə, eko-etiketlər kimi dayanıqlı dövlət satınalma siyasətlərini və alətlərini işləyib hazırlamaq və həyata keçirmək üçün satınalan qurumların potensialını gücləndirir [6].

Satınalmalarda digər bir yanaşma ondan ibarətdir ki, satınalan təşkilat əsasən, malı (iş, xidmət) daha sərfəli qiymətə əldə etməyə çalışır. Müəyyən malı (iş, xidmət) aşağı qiymətə əldə etmək onun sərfəli və səmərəli olduğu demək deyil. Çünki, nisbətən baha qiymətə (ən aşağı təklifə nəzərən) əldə edilən malın keyfiyyət göstəriciləri daha yüksək ola və beləliklə daha uzunmüddətli istifadə üçün yararlı ola bilər. Bu cəhətdən düşünsək deyə bilərik ki, nisbətən yüksək qiymətlər verməkdən “çəkinmək” doğru yanaşma deyil. YDS-in inkişafını təmin etmək üçün kifayət qədər gücləndirilməli məsələlərdən biri də yaşıl məhsul istehsalçılarının sayını artırmaq və bununla əlaqədar təkmilləşdirmələr aparmaqdır.

Eyni zamanda müəyyən etmək lazımdır ki, hansı malın (iş, xidmət) satın alınması üzrə YDS meyarlarının tətbiqi məcburi olsun. Məsələn, Latviya 2014-ci ildə dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanlarında ərzaq təchizatı və ictimai iaşə xidmətlərinin satın alınması üçün YDS meyarlarının tətbiqi məcburi etmişdir. 2017-ci ildə məcburi tətbiq dairəsini daha da genişləndirən tənziqləmələr qəbul etmiş, məcburi məhsul və xidmət qrupuna 6 məhsul və 14 könüllü məhsul əlavə edilmişdir. Meyarlar alıcıların tender sənədlərinə birbaşa inteqrasiya edə biləcəyi mətndə yazılmışdır və YDS meyarlarına uyğunlaşdırılmışdır.

Ölkəmizə gəldikdə deyə bilərik ki, Azərbaycan Cənubi Qafqazda ən mühüm beynəlxalq ekologiya konvensiyalarının həyata keçirilməsinin üzvü olan və tələblərə əməl edən qabaqcıl ölkədir. Azərbaycan Ətraf Mühit üzrə Yaşıl Siyasət müzakirələrinə 1990-cı ildə başlamışdır. Azərbaycanda yaşıl enerji (külək, günəş), iqlim dəyişikliyi, dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması, su ehtiyatlarının idarə edilməsi, bərk tullantıların və tullantı sularının idarə edilməsi və s. Qabaqcıl yaşıl layihələr həyata keçirir və yeni layihələr planlaşdırır, əlavə olaraq bir çox dövlət və özəl təşkilatların daxili “Yaşıl siyasət strategiyaları” sənədləri mövcuddur.

### **Yaşıl dövlət satınalmaları anlayışı nədir?**

YDS - “satınalmaları həyata keçirən dövlət orqanlarının başqa cür satın alına biləcək eyni əsas funksiyaya malik mallar, xidmətlər və işlərlə müqayisədə ətraf mühitə daha az mənfi təsir göstərən malları, xidmətləri və işləri satın almağa yönələn prosesdir” [5].

Dayanıqlı dövlət satınalmaları - “ağıllı” və ya “strateji” satınalma kimi də adlandırılan satınalmalara müasir yanaşmadır və hökumətlər dayanıqlı inkişafın üç (iqtisadi, sosial və ekoloji) sütunu ilə bağlı “üfqi” siyasət məqsədlərinə nail olmaq üçün dövlət xərclərini hədəfləyir.

YDS milli iqtisadi, sosial və ekoloji məqsədlərə nail olan müasir, strateji satınalma sistemlərinin əsas elementidir.

Ekoloji məqsədlər – effektiv enerji, azalan çirklənmə, effektiv sudan istifadə, dayanıqlı

AUDIT 2024, 3 (45), səh. 50-57.

AUDIT 2024, 3 (45), pp. 50-57.

АУДИТ 2024, 3 (45), стр. 50-57.

kənd təsərrüfatı, dayanıqlı meşə təsərrüfatı, dairəvi iqtisadiyyat.

İqtisadi məqsədlər – yeni iş yerləri, pulun dəyər qazanması, iqtisadi diversifikasiya, innovativ sənaye.

Sosial məqsədlər – qadın sahibkarlıq biznesləri, gənc məşğulluq, kiçik və orta sahibkarlığın, kiçik bizneslərin inkişafı.

YDS dövlət satınalmaları sisteminin məntiqi və qaçılmaz inkişafıdır. YDS dövlət satınalmalarının inzibati funksiyasından strateji roluna keçid üçün vacib rol oynayır. Yaponiya 2001-ci ildə YDS-ni qəbul edən ilk ölkə olmuşdur. YDS ilə bağlı normativ sənədlər:

- Aİ-nin 2014 Dövlət Satınalmaları Direktivi;
- İƏİT-in 2015 Dövlət Satınalmaları üzrə Təvsiyəsi;
- ÜTT-nin Dövlət Satınalmaları Sazişi (2015-ci ildə yenidən işlənmişdir);
- Dünya Bankının yeni Dövlət Satınalmaları Çərçivəsi (2016-cı ildə yenidən işlənmişdir).

Dövlət satınalmalarını “yaşıllaşdırmaq” üçün bir çox səbəb var:

1. İqlim risklərini azaltmaq, sənaye və infrastrukturun karbonsızlaşdırılması;
2. Ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı gözləntilərin getdikcə daha yüksək olduğu qlobal ticarət bazarlarında rəqabətqabiliyyətli olmaq üçün yerli bazara keçid;
3. Xüsusilə gənclər, qadınlar, yerli icmalar və həssas qruplar üçün yaşıl iş yerlərinin və sahibkarlıq imkanlarının yaradılması;
4. Vətəndaşlara sağlamlıq imkanlarını və ətraf mühiti daha yaxşı təmin etmək məqsədilə dövlət xərcləri vasitəsilə ictimai etimadın və reputasiyanın artırılması;
5. Dövlət büdcəsi və özəl investordan iqlim maliyyəsi və investisiyaların cəlb edilməsi.

### **Azərbaycanda YDS ilə bağlı mövcud vəziyyət**

Aparılmış islahatlarla əldə olunmuş nailiyyətlər arasında elektron satınalmaların məcburiyyətinin tətbiqi xüsusi yer tutur. 1 yanvar 2024-cü il tarixindən etibarən elektron satınalma bütün dövlət satınalma fəaliyyətləri üçün mütləq prosedur olmuşdur. Bu, həm də dövlət satınalmaları haqqında qanunun əsas prinsiplərindən biri olan səmərəli xərclər prinsipini tətbiq etməyə imkan verir. Qanunda həm ən aşağı qiymətləndirilmiş təklif, həm də ən səmərəli təklif nəzərə alınır. Ən səmərəli təklifin seçilməsi prosesində yalnız satınalma predmetinin istismar, texniki xidmət və təmir xərcləri, onların göndərilməsi müddətləri, funksional xüsusiyyətləri və zəmanət şərtləri nəzərə alınır. Eyni zamanda, yoxlama meyarının qiymətləndirilməsi prosesi də müxtəlif pillələri (iqtisadi, ekoloji, sosial) təşviq edir. Dövlət satınalmaları haqqında qanun beynəlxalq tender iştirakçıları üçün açıqdır və qeyri-rezident təchizatçıların iştirakını təmin edir.

YDS-nin tətbiqi üçün qanunvericilikdə mövcud olan boşluqlar arasında qanunvericiliyin tam inteqrasiyasının olmaması və vahid siyasətin formalaşdırılmaması əsas məsələlərdəndir. Dövlət satınalmaları haqqında qanunda YDS-nin dəqiq müəyyən edilməməsi, həmçinin pilot YDS-nin tətbiqi üçün qaydaların mövcud olmaması problemlərə yol açır. Bununla yanaşı, YDS və DİM-lər haqqında məlumatlılığın yüksək səviyyədə olmaması, satınalmalarda təkliflərin “bahalı” olma qorxusu və qiymətləndirmədə mürəkkəblilik və standartlaşdırmanın olmaması çətinliklər yaradır.

YDS-nin tətbiqi üçün aparılacaq tədbirlər arasında YDS təcrübələrinin qəbul edilməsinin vacibliyinin izahı mühüm yer tutur. Bu, YDS-nin tətbiqinin faydalarını geniş şəkildə araşdıraraq, ətraf mühitə daha az təsir, uzunmüddətli perspektivdə xərclərə qənaət, yaşıl məhsul və xidmətlər bazarının stimullaşdırılması kimi üstünlükləri vurğulamağı əhatə edir. Ayrıca, yaxşı təşkil edilmiş ictimai məlumatlandırma strategiyasının hazırlanması, YDS-nin müxtəlif pillələrini nəzərə alan pilot layihələrin tətbiqi və YDS üzrə təlimlərin və seminarların təşkili

AUDIT 2024, 3 (45), səh. 50-57.

AUDIT 2024, 3 (45), pp. 50-57.

АУДИТ 2024, 3 (45), стр. 50-57.

vacibdir. Görülən tədbirlər üzrə nəzarət mexanizminin yaradılması, nəticələrin izlənməsi və monitorinqi də əhəmiyyətli addımlardandır. Maraqlı tərəflərin əməkdaşlığını təmin etmək isə bu proseslərin effektivliyini artırmaq üçün nəzərə alınmalıdır.

### **Yaşıl satınalma üçün yaşıl istehlak**

YDS-nin tətbiqi və geniş istifadəsi üçün adıçəkilən amillərlə yanaşı yaşıl istehlak amili çox vacibdir. Yaşıl istehlak, ətraf mühitə minimal ziyan vuraraq və təbii resursları qoruyaraq istehlak etməyi hədəfləyən bir yanaşmadır. Bu yanaşma həm fərdi, həm də kollektiv səviyyədə həyata keçirilə bilər və insanların ekoloji izlərini azaltmağa yönəlmiş davranışları əhatə edir.

Dövlət satınalmaları davamlı istehlakı təşviq etmək üçün geniş şəkildə effektiv vasitə hesab olunur, eləcə də məhsulların, xidmətlərin və işlərin ətraf mühitə təsirinin azaldılmasında effektivdir [3].

Yaşıl istehlakın əsas məqsədi, həm insan sağlamlığını qorumaq, həm də ətraf mühitin davamlılığını təmin etməkdir. Yaşıl istehlak dedikdə aşağıdakılar nəzərdə tutulur:

#### **1. Ekoloji məhsulların istehlakı:**

Ekoloji təmiz qida: kimyəvi gübrələrdən istifadə edilməyən, təbii üsullarla yetişdirilən qida məhsulları.

Ekoloji təmiz geyim: üzvi pambıq, kenevir və digər təbii materiallardan hazırlanmış geyimlər.

Ekoloji təmiz təmizləyici vasitələr: zərərli kimyəvi maddələrdən azad, təbii və bioloji parçalana bilən maddələrdən hazırlanmış təmizləyici vasitələr.

#### **2. Dayanıqlı məhsulların istifadəsi:**

Enerji cəhətdən effektiv texnologiyalar: az enerji sərf edən məişət cihazları və elektronika.

Uzun ömürlü məhsullar: daha dayanıqlı və uzun müddət istifadə oluna bilən məhsulların seçilməsi.

Təkrar istifadə edilə bilən məhsullar: birdəfəlik istifadə olunan məhsullardan imtina edərək təkrar istifadə edilə bilən alternativlərə üstünlük vermək.

#### **3. Alternativ enerji mənbələrinin istifadəsi:**

Bərpa olunan enerji: günəş, külək, hidro və bioenerji kimi bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə etmək.

Enerji qənaəti: ev və iş yerlərində enerjiden qənaətlə istifadə etmək.

#### **4. Yaşıl Nəqliyyat:**

Piyada və ya velosipedlə səyahət: mümkün olan hər yerdə piyada və ya velosipedlə hərəkət etmək.

İctimai nəqliyyat vasitələri: şəxsi avtomobildən daha az istifadə edərək ictimai nəqliyyat vasitələrindən istifadə etmək.

Elektrikli və hibrid avtomobillər: az emissiyalı və ekoloji təmiz nəqliyyat vasitələrinə üstünlük vermək.

Yaşıl istehlak həm ekoloji, həm də iqtisadi baxımdan böyük əhəmiyyət kəsb edir. İnsanlar yaşıl istehlak vərdişlərini mənimsəməklə həm öz həyat keyfiyyətlərini yaxşılaşdırar, həm də gələcək nəsillər üçün daha sağlam və dayanıqlı bir ətraf mühit təmin edə bilərlər.

### **Azərbaycanda yaşıl istehlak potensialı**

Azərbaycanda yaşıl istehlak potensialının mövcud vəziyyəti:

#### **1. Ekoloji məsələlər və təbii resurslar**

Təbii resurslar: Azərbaycan zəngin təbii resurslara (neft, qaz və s.) malikdir. Lakin bu

AUDIT 2024, 3 (45), səh. 50-57.

AUDIT 2024, 3 (45), pp. 50-57.

АУДИТ 2024, 3 (45), стр. 50-57.

resursların istifadəsi ətraf mühitə ciddi təsir edir və ekoloji tarazlığı pozur.

Ətraf mühit problemləri: hava və suyun çirklənməsi, torpağın eroziyası və biomüxtəlifliyin azalması kimi ekoloji problemlər mövcuddur. Bu problemlər yaşıl istehlak üçün ciddi təkan ola bilər, çünki ekoloji təzyiqlər insanları və müəssisələri daha davamlı təcrübələrə yönəldə bilər.

#### 2. İqtisadi imkanlar və investisiyalar

Dövlət siyasəti: Azərbaycan hökuməti yaşıl iqtisadiyyat və dayanıqlı inkişaf üçün müəyyən tədbirlər görür. Dövlət proqramları və təşəbbüsləri ekoloji təmiz texnologiyaların və məhsulların inkişafını dəstəkləyir.

İnvestisiyalar: bərpa olunan enerji mənbələrinə (günəş, külək) yatırımlar artmaqdadır. Bu, yaşıl istehlakın artması üçün mühüm addımdır.

#### 3. İctimai şüur və maarifləndirmə

Təhsil və məlumatlandırma: yaşıl istehlakın artması üçün cəmiyyətin ekoloji təhsili və məlumatlandırılması vacibdir. Son illərdə ekoloji təhsil proqramları və maarifləndirmə kompaniyaları artıb.

Gənc nəsil: gənc nəslin ekoloji məsələlərə daha çox diqqət yetirməsi və dayanıqlı yaşam tərzini mənimsəməsi yaşıl istehlakın inkişafına müsbət təsir göstərə bilər.

#### 4. Bərpa olunan enerji və texnologiya

Enerji sektoru: Azərbaycanın bərpa olunan enerji potensialı böyükdür. Xüsusilə günəş və külək enerjisi sahəsində böyük imkanlar mövcuddur. Bu sahələrə yatırım etmək və inkişaf etdirmək, yaşıl istehlakın artmasına kömək edə bilər.

Texnoloji inkişaf: daha enerji səmərəli texnologiyaların və ekoloji təmiz məhsulların tətbiqi potensialı yüksəkdir.

Son olaraq qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanda yaşıl istehlak potensialı yüksəkdir və bu istiqamətdə bir çox addımlar atılır. Lakin daha geniş miqyasda yaşıl istehlakı inkişaf etdirmək üçün ekoloji təhsil və maarifləndirmə, dövlət siyasəti və iqtisadi təşviqlər, texnoloji yeniliklər və infrastrukturun təkmilləşdirilməsi kimi sahələrdə əlavə tədbirlər görülməlidir. Cəmiyyətin ekoloji şüurunun artırılması və dayanıqlı yaşam tərzinin təşviqi bu potensialın reallaşmasına kömək edəcək.

### Y E K U N

Mövcud boşluqlar və problemlər aradan qaldırılmalıdır. İlk olaraq YDS-in qəbul edilməsinin vacibliyi, tətbiqinin faydaları dəqiq şəkildə göstərilməlidir. Yəni YDS-in tətbiqi ətraf mühitə daha az təsir, uzunmüddətli perspektivdə xərclərə qənaət, yaşıl məhsul və xidmətlər bazarının stimullaşdırılması kimi istiqamətlərdə müsbət şəkildə özünü əks etdirir. 2 mərhələ üzrə bazar təhlillərinin nəticələrinə əsasən pilot layihələr hazırlanır və tətbiq edilir, sonra isə yerli bazar iştirakçıları üçün YDS üzrə təlimlər və seminarlar keçirilir. Yekun mərhələ isə nəticələrin tədqiqi və monitorinq mərhələsindən ibarətdir. Beləliklə maraqlı tərəflərin əməkdaşlığı baş tutur.

Nəticə olaraq, yaşıl dövlət satınalmalarının tətbiqi həm ekoloji, həm də iqtisadi baxımdan böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu yanaşma, ətraf mühitin mühafizəsini təmin etməklə yanaşı, uzunmüddətli perspektivdə xərclərə qənaət etməyə və davamlı inkişafı dəstəkləməyə imkan verir. Yaşıl satınalmalar, həmçinin bazarda ekoloji təmiz məhsul və xidmətlərin artmasına, innovasiyaların təşviqinə və sosial məsuliyyətin gücləndirilməsinə şərait yaradır. Dövlətin bu sahədə liderlik etməsi özəl sektor və cəmiyyət üçün nümunə rolunu oynayır. Nəticədə, yaşıl dövlət satınalmalarının genişləndirilməsi və effektiv icrası ölkəmizin dayanıqlı gələcəyinə töhfə verəcəkdir.

AUDIT 2024, 3 (45), səh. 50-57.

AUDIT 2024, 3 (45), pp. 50-57.

АУДИТ 2024, 3 (45), стр. 50-57.

### İSTİFADƏ EDİLMİŞ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. 14 iyul 2023-cü il tarixli 988-VIQ nömrəli “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu.

2. Lăzăroiu G., Ionescu L., Uță C., Hurloiu I., Andronie M., Dijmărescu I. -Environmentally Responsible Behavior and Sustainability Policy Adoption in Green Public Procurement // Sustainability 2020, 12, 2110. <https://doi.org/10.3390/su12052110>

3. Francesco Testa, Eleonora Annunziata, Fabio Iraldo, Marco Frey - Drawbacks and Opportunities of Green Public Procurement: An Effective Tool for Sustainable Production // Journal of Cleaner Production, Vol. 112, Part 3, 2016, p. 1893-1900, ISSN 0959-6526, <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.09.092>.

4. Anne Rainville - Standards in Green Public Procurement – A Framework to Enhance Innovation // Journal of Cleaner Production, Vol. 167, 2017, p. 1029-1037, ISSN 0959-6526, <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.10.088>.

5. [https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement\\_en](https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement_en)

6. <https://www.eu4environment.org/az/areas-of-work/green-products-and-public-procurement/>

*Azim Heydar Abasov,  
Ph.D. (Econ.), Associate Professor,  
Azerbaijan State University of Economics  
(UNEC)  
Email: a.abasov@ach.gov.az  
© A.H. Abasov, 2024*

## THE IMPORTANCE AND POTENTIAL OPPORTUNITIES OF GREEN PUBLIC PROCUREMENT

### A B S T R A C T

**The purpose of the research** – is to study the nature of public procurement, which is the main element of modern, strategic procurement systems that include the achievement of economic, social and environmental goals. In particular, the study proposes the creation of an environmental management system, and also determines the positive impact of green public procurement on the country's economy.

**The methodology of the research** – the study used methods of analysis, synthesis and secondary data analysis on the nature and significance of green public procurement.

**The practical importance of the research** – the results of this study can be used for the analysis and implementation of green public procurement for scientists, financial institutions, economy and public sector stakeholders.

**The results of the research** – this study highlights the importance and potential opportunities of implementing green public procurement, and significantly emphasizes the end result that will be achieved during its implementation.

**The originality and scientific novelty of the research** – the study highlights the key elements of green public procurement and the importance of promoting green procurement concepts in general. It plays an important role in integrating existing procurement processes into the principles of green public procurement.

**Keywords:** green public procurement, public procurement, sustainable procurement, green consumption, national economic goals, social goals, environmental goals.

AUDİT 2024, 3 (45), səh. 50-57.  
AUDIT 2024, 3 (45), pp. 50-57.  
АУДИТ 2024, 3 (45), стр. 50-57.

*Абасов Азим Гейдар оглы,  
доктор философии по экономике, доцент,  
Азербайджанский Государственный  
Экономический Университет (UNEC)  
Email: a.abasov@ach.gov.az  
© Абасов А.Г., 2024*

## ВАЖНОСТЬ И ПОТЕНЦИАЛЬНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ «ЗЕЛЕННЫХ» ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК

### Р Е З Ю М Е

**Цель исследования** — состоит в изучении природы государственных закупок, которые являются основным элементом современных, стратегических систем закупок, которые включают в себе достижение экономических, социальных и экологических целей. В том числе в исследовании предлагается создание системы экологического менеджмента, а также обусловлено положительное влияние зеленых государственных закупок на экономику страны.

**Методология исследования** – в исследовании были использованы методы анализа, синтеза и анализа вторичных данных о природе и значении зеленых государственных закупок.

**Практическая значимость исследования** – результаты данного исследования могут быть использованы для анализа и реализации зеленых государственных закупок для ученых, финансовых учреждений, экономики и заинтересованных сторон государственного сектора.

**Результаты исследования** – данное исследование подчеркивает важность и потенциальные возможности внедрения зеленых государственных закупок, а также существенно подчеркивает конечный результат, который будет достигнут в ходе их реализации.

**Оригинальность и научная новизна исследования** – в исследовании подчеркиваются ключевые элементы зеленых государственных закупок и важность продвижения концепций зеленых закупок в целом. Исследование играет важную роль в интеграции существующих процессов закупок в принципы зеленых государственных закупок.

**Ключевые слова:** зеленые государственные закупки, государственные закупки, устойчивые закупки, зеленое потребление, национальные экономические цели, социальные цели, экологические цели.

*Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur:  
12.06.2024  
Təkrar işlənməyə göndərilmişdir:  
12.07.2024  
Çapa qəbul olunmuşdur: 02.08.2024*

*Дата поступления статьи в  
редакцию: 12.06.2024  
Отправлено на повторную  
обработку: 12.07.2024  
Принято к печати: 02.08.2024*

*The date of the admission of the article to the  
editorial office: 12.06.2024  
Send for reprocessing: 12.07.2024  
Accepted for publication: 02.08.2024*